

VOORSTEL voor het algemeen bestuur

ONDERWERP Vaststelling Projectplan Waterwet en realisatiekrediet Steenwetering	Reg. Nr.	Z/23/055723-233299	
	Portefeuillehouder	N. Koks	
Datum DB - vergadering	5 december 2023	Datum AB - vergadering	19 december 2023

VOORSTEL

Het AB besluit:

1. Kennis te nemen van de Reactienota Ontwerp Projectplan Waterwet Steenwetering;
2. Het Projectplan Waterwet Steenwetering vast te stellen;
3. Een realisatiekrediet van € 3,709 miljoen voor de realisatie beschikbaar te stellen, opgebouwd uit:
 - a. Voor het realiseren van de KRW-opgave, inclusief duurzaamheids- en biodiversiteitsdoelen € 2,844 miljoen;
 - b. Het meenemen van de beheer- en onderhoudsopgave € 865.000.

SAMENVATTING

De Steenwetering is een KRW-waterlichaam gelegen tussen Hasselt en Nieuwleusen en is 5 km lang. Het gebied bestaat overwegend uit veengrond met daaronder voornamelijk zand. De bodem van de Steenwetering ligt in het zand. Het gebied is met name in agrarisch gebruik als grasland. De Steenwetering wordt bemalen door het gemaal Streukelerzijl dat het water uitslaat op het Zwarte Water. Zowel de inrichting als de huidige waterkwaliteit van de Steenwetering voldoen niet aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Daarnaast liggen er ten aanzien van de beheer- en onderhoudssituatie verschillende opgaven.

Op 14 maart 2023 heeft het dagelijks bestuur het Projectplan Steenwetering in ontwerp vastgesteld. Het ontwerp is gebaseerd op het door het dagelijks bestuur op 19 april 2022 vastgestelde Voorkeursalternatief "KRW-doelbereik in de Steenwetering en zijwatergangen".

Met het vaststellen van het Ontwerp Projectplan heeft het dagelijks bestuur ervoor gekozen om de Steenwetering en zijwatergangen in te richten met een natuurvriendelijke oever over een lengte van 4 km. Hiermee worden de KRW-doelen behaald. Daarnaast zijn de volgende neven-doelen integraal meegenomen in het project:

- Baggeropgave: totaal 9.000 m³;
- Beheer- en onderhoudsopgave (knelpunten, achterstallig onderhoud en IBOOM);
- Hydrologische opgaven: oplossen van knelpunten in het doorstroomprofiel door het plaatsen van 3 bruggen en een dubbele duiker;
- Duurzaamheid: waar mogelijk toepassen van een duurzamer alternatief voor beton;
- Biodiversiteit: vergroten van de biodiversiteit door de aanleg natuurvriendelijke oevers, een ijsvogelwand en aangepast beheer.

In het ontwerpproces hebben we, in afstemming met interne en externe stakeholders, afspraken gemaakt over grondaankoop en er is een onderhoudsplan geschreven. Op 14 maart 2023 heeft het dagelijks bestuur het Ontwerp Projectplan Waterwet vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. Tijdens deze periode is er één zienswijze ingediend. Met de indiener is contact geweest en is de voorgenomen reactie besproken. In de Reactienota is dit vastgelegd. Het Ontwerp Projectplan is uitgewerkt tot een Definitief Ontwerp. Na uw besluit zal de omgeving worden geïnformeerd, de aanbestedingsprocedure worden gestart en tot gunning worden overgegaan. De verwachting is dat de realisatie in de tweede helft van 2024 kan starten.

In bijgaand Projectplan zijn de opgaves en gewenste maatregelen voor dit project nader toegelicht. De totale realisatiekosten, inclusief het meekoppelen van kansen voor duurzaamheid en biodiversiteit, zijn geraamd op circa € 3,7 miljoen.

BEOOGD EFFECT EN/OF RESULTAAT

Met het besluit geeft u invulling aan de wijze waarop we de KRW-doelen (D2) in de Steenwetering gaan realiseren. Daarnaast pakken we met het besluit knelpunten in het Beheer & Onderhoud en hydrologie (B2) integraal en gelijktijdig op met de te nemen maatregelen voor KRW. Met het plan geven we tevens invulling aan de neven-doelen duurzaamheid (H2) en biodiversiteit (K1). Hiermee vergroten we het draagvlak in het gebied, worden hydrologische knelpunten opgelost en kunnen we het beheer en onderhoud efficiënter uitvoeren.

KADER

Eerdere besluitvorming

Op 19 april 2022 is het voorkeursalternatief “KRW-doelbereik in de Steenwetering en zijwatergangen” vastgesteld. Op 14 maart 2023 is het Projectplan Steenwetering in ontwerp vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak.

Kaderrichtlijn Water

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt eisen aan de inrichting van de watergang en de waterkwaliteit. In het landelijke Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP) en het Waterbeheerprogramma is vastgelegd in welke waterlichamen we niet aan de norm voldoen en waar we maatregelen gaan treffen. De huidige inrichting van de Steenwetering en waterkwaliteit voldoen niet aan de KRW-norm voor type M10 (Laagveenvaarten en kanalen). Er ligt een opgave voor het realiseren van 4,0 km natuurvriendelijke oever. Om de opgave te kunnen halen wordt niet alleen de Steenwetering voorzien van een natuurvriendelijke oever, maar ook twee zijwatergangen. De KRW-maatregelen moeten uiterlijk in 2027 uitgevoerd zijn.

Opgaven beheer & onderhoud

Ten aanzien van het beheer- en onderhoud liggen er verschillende opgaven in de Steenwetering. Zo dient de Steenwetering in het kader van onderhoud gebaggerd te worden: de watergang voldoet niet aan het huidige leggerprofiel. Om de Steenwetering en de natuurvriendelijke oevers in de toekomst goed te kunnen onderhouden moeten enkele knelpunten worden opgelost en is voorzien in draagkrachtige onderhoudsroutes. Deze opgaven maken integraal onderdeel uit van het project Steenwetering. Het Beheer&Onderhoudsplan is hierop aangepast.

Opgaven hydrologie

Er zijn vier kunstwerken in het huidige watersysteem die een knelpunt vormen omdat ze te veel opstuwing veroorzaken. Het gaat om 3 bruggen en een duiker die in eigendom zijn bij derden.

Gebiedsgerichte aanpak-Noordwest Overijssel

De Steenwetering is gelegen in het veenweidegebied waar problematiek rondom bodemdaling speelt. Met andere partners heeft het waterschap afspraken gemaakt over de toekomstige ontwikkelingen in dit gebied in het ‘interbestuurlijk programma vitaal platteland’. Deze samenwerking is formeel beëindigd en wordt voortgezet in ‘Gebiedsgerichte aanpak-Noordwest Overijssel (GGA-NWO)’. Onder andere zijn afspraken gemaakt over de scenario’s bodemdaling. Het betreft de scenario’s ‘remmen’, ‘stoppen’ en ‘doorgaan’. Voor het project Steenwetering is in overleg met het bestuurlijk platform afgesproken dat we het scenario ‘stoppen’ niet verder meenemen in de planvorming. Dit scenario gaat uit van het stopzetten van het proces van bodemdaling. Dit zou betekenen dat de landbouwkundige functie niet langer behouden kan blijven. In de uitwerking is rekening gehouden met de scenario’s ‘remmen’ en ‘doorgaan’.

ARGUMENTEN

Het hoofddoel van het project Steenwetering is invulling geven aan de bestuurlijk vastgestelde KRW-opgave. Daarnaast zijn de volgende bijkomende opgaven integraal meegenomen in het project:

- baggeropgave;
- beheer- en onderhoudsopgave (knelpunten, achterstallig onderhoud en IBOOM);
- hydrologische opgaven (knelpunten doorstroomprofiel);
- duurzaamheid;
- biodiversiteit.

In de verkenningfase zijn verschillende alternatieven beschouwd en is een voorkeursalternatief door het DB vastgesteld. Deze is verder uitgewerkt in een definitief ontwerp, uitgewerkt in de volgende maatregelen:

- in de Steenwetering realiseren we 2 km natuurvriendelijke oever met een variabele breedte van 4 tot 8 meter;
- in de zijwatergangen Bouwmansleiding en Oude Weede realiseren we 1 km natuurvriendelijke oever met een variabele breedte van 6 tot 8 meter;
- over een lengte van ca 1 km versterken we de bestaande rietkraag naar een variabele breedte van 2 meter tot 2,7 meter. Dit doen we met aangepast maai-beheer;
- vervangen 3 bruggen en 1 duiker met te klein doorstroomprofiel door 3 bruggen en 1 dubbele duiker. Hiervan worden 2 bruggen in glasvezelversterkte kunststof uitgevoerd;
- vergroten biodiversiteit door aanleg ijsvogelwand en aangepast beheer;
- diverse maatregelen voor beheer en onderhoud zoals uitvoeren baggeronderhoud van 5 km watergang (in totaal 9.000 m³) en realiseren van 6 km aangepast onderhoudsplan maaien & baggeren.

FINANCIËN

De totale kosten voor het project bedragen € 3,709 miljoen, waarvan € 2.844 miljoen voor de KRW opgave, en € 865.000 voor de opgave in het beheer en onderhoud, De extra kosten voor het benutten van de duurzaamheidskansen om twee van de drie bruggen te realiseren uit het duurzame materiaal: Glasvezelversterkte kunststoffen, á € 50.000, worden gefinancierd vanuit het Duurzaam Doen budget. De totale raming voor de opgave, exclusief de extra kosten voor het benutten van de duurzaamheidskansen, zijn conform de meerjarenraming 2024-2027.

Wij vragen u een krediet voor de realisatie Steenwetering van in totaal circa € 3,7 miljoen te verstrekken voor de verdere voorbereiding en realisatie van het project. De raming kent een onzekerheidsmarge van -5%/+10%.

(x €1.000)	Voorstel	Meerjarenraming 2024-2027
<i>Benodigd krediet (bruto)</i>	3.709	3.670
<i>Subsidies en/of bijdragen derden (externe dekking)</i>	0	0
<i>Jaar oplevering (start kapitaallasten t+1)</i>	2025	2025
<i>Kapitaallasten</i>	242	240
<i>Overige exploitatiekosten (-baten)</i>	N.v.t.	N.v.t.
Impact exploitatierekening	242	240

Specificatie bruto krediet:

Kostencategorieën	Bedrag (x €1.000)	Budgethouder
<i>Externe kosten incl. BTW</i>	<i>2.222</i>	<i>Projectleider</i>
<i>Interne kosten</i>	<i>1.137</i>	<i>Projectleider</i>
<i>Risicoreservering voorzien incl. BTW</i>	<i>175</i>	<i>Projectleider</i>
<i>Risicoreservering onvoorzien incl. BTW</i>	<i>175</i>	<i>Opdrachtgever</i>
<i>Totale kosten incl. BTW</i>	<i>3.709</i>	

Subsidies en bijdragen derden

In de fase planuitwerking is onderzoek gedaan of het project in aanmerking komt voor investeringssubsidies vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2023-2027. Provincie Overijssel heeft de regeling ondertussen opengesteld en het gebied van de Steenwetering is hierin opgenomen. In januari zal de subsidie aangevraagd worden. Rond de zomer 2024 wordt definitief uitsluitel verwacht over de toekenning van de subsidie. Het subsidie percentage zal naar verwachting 43% van het investeringsbedrag zijn. Daarnaast is in samenwerkingsverband RIVUS een subsidieaanvraag gedaan van € 200.000, die naar verwachting beschikt gaat worden. Zodra hierover meer bekend is informeren wij u.

Onderhoudskosten

In het aangepaste onderhoudsplan nemen de onderhoudskosten in de nieuwe situatie (na eerste 5 jaar ontwikkelbeheer) toe met € 8.498 per jaar ten opzichte van de huidige situatie. Dit wordt in de meerjarenbegroting meegenomen na afronding van het project. De extra kosten zijn voor het beheer van de nieuw aangelegde natuurvriendelijke oevers (uitbreiding areaal), welke meer kostenintensief zijn dan de huidige situatie zonder natuurvriendelijke oevers.

Duurzaamheid

Waar mogelijk is in het ontwerp gekozen voor een duurzamer alternatief voor beton voor de realisatie van de bruggen. Het alternatief gekozen materiaal voor dit ontwerp van twee bruggen is glasvezelversterkte kunststof. Een lichtgewicht materiaal met een lange levensduur, volledig herbruikbaar en recyclebaar en in productie minder CO2 belastend in vergelijking met de productie van een betonnen brug. De meerkosten voor het gebruik van dit materiaal per brug zijn € 25.000. In totaal zijn de extra kosten voor het benutten van de duurzaamheidskansen € 50.000.

Biodiversiteit

Naast de aanleg van de natuurvriendelijk oevers wordt de meekoppelkans 'vergroten biodiversiteit' meegenomen in het project. De biodiversiteit wordt vergroot door de aanleg van een ijsvogelwand. Daarnaast wordt deze vergroot door de aanleg van de natuurvriendelijke oevers en aangepast beheer. De kosten voor de aanleg van de ijsvogelwand zijn € 10.000.

JURIDISCHE EN/OF ORGANISATORISCHE GEVOLGEN

Projectplan Waterwet

Omdat we met de werkzaamheden wijzigingen aanbrengen aan een waterstaatswerk, zijn we conform de artikel 5.4 van de Waterwet verplicht een Projectplan Waterwet vast te stellen.

Op 14 maart 2023 heeft het dagelijks bestuur het Ontwerp Projectplan Waterwet vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. Tijdens deze periode is er één zienswijze ingediend. Met de indiener is contact geweest en is de voorgenomen reactie besproken, wat geen wijziging van het projectplan tot gevolg heeft. In de reactienota is dit vastgelegd. Daarnaast is er een ambtshalve wijziging in het projectplan doorgevoerd. Tijdens het ontwerpproces zijn kansen gezien tot het extra vergroten van de biodiversiteit, de ontwikkelingssnelheid van de natuurvriendelijke oevers te versnellen en gebruik te maken van reeds bestaande begroeiing. Doordat het talud van de natuurvriendelijke oever is aangepast is deze wijziging ambtshalve vastgelegd. Het gevolg van deze wijziging is dat er voor de uitvoering minder grondverzet benodigd is wat relateert in minder stikstofuitstoot.

Overdracht

De nieuwe bruggen en duiker worden, na de onderhoudstermijn van 1 jaar, overgedragen aan de eigenaren van de huidige bruggen en duiker. Hiervoor wordt, voor gunning van de werkzaamheden, een overdrachtsovereenkomst opgesteld waarmee de verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud wordt overgedragen.

BIJZONDERE AANDACHTSPUNTEN EN RISICO'S

Duurzaamheid

Voor het project is de grootst impact qua uitstoot (CO₂ en stikstof) het grondverzet. Het ontwerp is zo opgesteld dat er gewerkt wordt met een gesloten grondbalans. De vrijkomende grond wordt bij de omliggende eigenaren verwerkt. Hiermee zijn transportafstanden beperkt en wordt de emissie tijdens uitvoering geminimaliseerd.

Er zijn een 4-tal kunstwerken (bruggen en duikers) die worden vervangen. Hier is gekeken naar diverse alternatieven. Doel is om de hoeveelheid beton te minimaliseren in verband met de CO₂ belasting van beton. Voorkeur heeft om de bruggen van glasvezelversterkte kunststoffen te realiseren. Deze bruggen worden prefab gemaakt en gaan minimaal 100 jaar mee. Tevens zijn deze bruggen licht van gewicht waardoor een minder zware fundering noodzakelijk is. Daarnaast zijn de bruggen makkelijk te demonteren waardoor ze, indien nodig, eenvoudig elders her te gebruiken zijn. In afstemming met de eigenaren worden 2 bruggen in glasvezelversterkte kunststoffen uitgevoerd. Op de andere 2 locaties worden respectievelijk een betonbrug en betonduikers geplaatst, dit op basis van de wens van de perceel eigenaren die eigenaar van de brug worden.

Biodiversiteit en ecologie

Voor het plangebied van de Steenwetering is een volledige ecologische analyse uitgevoerd. Het tracé van de Steenwetering is aangewezen als KRW-waterlichaam en getypeerd als M10: Laagveen vaart en kanaal. De aanwezige vegetatie, macrofauna en vis voldoen in de huidige situatie niet aan de KRW-normen. Met de realisatie van de natuurvriendelijke oevers en aangepast beheer wordt voldaan aan de KRW-normen. Aanvullend wordt er een ijsvogelwand gerealiseerd. Het realiseren van een ecologische verbinding ter plaatse van de Oude Weede zorgt ervoor dat het weidevogelgebied Haerst Genne met natuurgebied Stadsgaten en Olde maten via het IWP-project Dedemsvaart verbonden wordt.

Risico's

Voor de realisatiefase is een risicodossier opgesteld. Per benoemd risico zijn de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Ondanks de genomen beheersmaatregelen kunnen zich bepaalde risico's voordoen. De risico's zijn op geld gezet en hiervoor is een bedrag in de SSK-raming meegenomen. De belangrijkste risico's voor dit project zijn:

- Voor de uitvoering dienen er vergunningen aangevraagd te worden, waaronder de Wet natuurbescherming en Omgevingsvergunningen. Het niet of te laat verkrijgen van vergunningen en/of andere gestelde voorwaarden, kan van invloed zijn op de planning of werkwijze.
- Ter vergroting van het doorstroomprofiel worden - op kosten van het waterschap - de bestaande 3 bruggen + duiker vervangen. Mocht de eigenaar/de eigenaren terugkomen op gemaakte afspraken dan kan dit van invloed zijn op het ontwerp.

OMGEVING: BETROKKENEN, PARTNERS EN DRAAGVLAK

Vanaf begin af aan zijn de bewoners en gebruikers van het gebied geïnformeerd en actief betrokken bij de totstandkoming van het plan. Volgens gebruikelijk proces is er een projectpagina op de website, zijn er nieuwsbrieven verstuurd en er hebben informatieavonden plaatsgevonden in het gebied.

Met de eigenaren van de percelen langs de Steenwetering en de twee zijwatergangen zijn gesprekken gevoerd over eventuele verkoop van gronden benodigd voor de natuurvriendelijke oever en het onderhoud in de nieuwe situatie. De gronden zijn reeds aangekocht die nodig zijn voor de aanleg van de moeraszone zowel langs de Steenwetering als de Bouwmansleiding. Langs de Bouwmansleiding is het gehele perceel aangekocht. Met de eigenaren van grond waar nieuwe bruggen komen zijn gesprekken gevoerd waarin afspraken zijn gemaakt over ontwerp, eigendom, beheer en onderhoud.

COMMUNICATIE

Het Projectplan Waterwet zal na vaststelling ter inzage worden gelegd door middel van een officiële bekendmaking. Na vaststelling versturen we een brief aan de belanghebbenden in het projectgebied over dit besluit. Met de betrokkenen in het gebied bereiden we de uitvoering verder voor.

VERVOLG / UITVOERING

Nadat het Projectplan Waterwet is vastgesteld en het realisatiekrediet ter beschikking is gesteld zal het bestek worden opgesteld en starten we de aanbestedingsprocedure, de laatste vergunningen worden aangevraagd en de gunning gedaan. Uitvoering zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2024 starten en in de tweede helft van 2025 afgerond zijn.

BIJLAGEN

1. Reactienota
2. Projectplan Waterwet (bijlagen van het projectplan zijn vanwege de omvang niet bijgevoegd maar opvraagbaar bij Bestuurszaken)

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris,
E.M. van Grol

de dijkgraaf,
D.S. Schoonman